

УДК 378:81`373

Л. М. ЗЛАТІВ

**ПРОЕКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ
(НА МАТЕРІАЛІ КУРСУ «ТЕКСТОЗНАВСТВО»)**

Досліджено методичні засади проектування інноваційних технологій навчання лінгвістичних дисциплін у вищих педагогічних закладах освіти, показано способи реалізації інноваційної технології на рівні змісту і методики викладання курсу «Текстознавство», що читається для студентів філологічних факультетів із додатковою спеціальністю «Редагування освітніх видань», змодельовано конспект одного практичного заняття (на матеріалі курсу «Текстознавство»).

Ключові слова: інновація в системі філологічної освіти, освітня технологія, педагогічна технологія, технологія навчання.

Л. М. ЗЛАТІВ

**ПРОЕКТИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ
ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ВУЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ КУРСА
«ТЕКСТОВЕДЕНИЕ»)**

Исследованы методические основы проектирования инновационных технологий обучения лингвистических дисциплин в высших педагогических учебных заведениях, показаны способы реализации инновационной технологии на уровне содержания и методики преподавания курса «Текстоведение», который читается для студентов филологических факультетов с дополнительной специальностью «Редактирование учебных изданий», смоделирован конспект одного практического занятия (на материале курса «Текстоведение»).

Ключевые слова: инновация в системе филологического образования, технология образования, педагогическая технология, технология обучения.

L. M. ZLATIV

**DESIGNING INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES OF
LANGUAGE COURSES IN HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENTS
(BASED ON THE COURSE «TEKSTOZNAVSTVO»)**

In this article methodical principles of projecting teaching innovative technologies of linguistic subjects in universities are investigated. It presents the ways of realization innovative approaches to the content and technique of teaching the course «Tekstoznavstvo» that is teaching for students of philological faculties with additional occupation «Wording of educational publications». The summary of practical seminar is given (based on the course «Tekstoznavstvo»).

Keywords: innovation in the field of philological education, educational technology, pedagogical technology, technology of teaching.

Однією з тенденцій модернізації сучасного освітнього простору є упровадження нових технологій навчання на всіх рівнях: від дошкільних закладів освіти, середньої її ланки до вищої школи. Саме на це орієнтує сучасна філософія освіти загалом та філософія педагогічної освіти зокрема, функції яких полягають в осмисленні важливих проблем ставлення особистості до освіти, місця та ролі людини в суспільстві. Це значною мірою оптимізує переорієнтацію

процесу підготовки фахівців у вищій школі, який повинен бути спрямований на здобуття студентами різнопланових знань та необхідних фахових умінь і навичок.

Аналіз наукових джерел із психології, дидактики, лінгвістики, лінгводидактики засвідчує, що в теорії і практиці вищої освіти накопичено значний досвід, який може стати основою модернізації професійної мовнокомунікативної підготовки студентів філологічних факультетів. Зокрема висвітлено психологічні аспекти проблеми комунікативного вдосконалення особистості (О. Потєбня, О. Синиця, Л. Виготський, Г. Костюк, Л. Проколієнко, І. Гальперін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, І. Зимня, Є. Климов, В. Слободчиков, С. Смирнов, Г. Колшанський та ін.), розроблено шляхи досягнення педагогічної майстерності вчителя (І. Зязюн), професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (О. Семенов), комунікативної компетенції російських філологів (В. Русецький), теоретичні основи формування професійних мовленнєвих умінь у майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей (В. Пасинок), запропоновано систему контролю за рівнем сформованості професійно-фонетичної компетенції студентів (Ю. Головач), визначено дидактичні засади підготовки майбутнього вчителя в системі вищої освіти (А. Алексюк, О. Савченко, О. Сухомлинська, М. Євтух, П. Підкасистий, В. Галузинський, М. Лещенко, О. Пехота, О. Пометун), з'ясовано лінгводидактичні засади розвитку комунікативних навичок учнів загальноосвітньої школи (О. Біляєв, М. Пентилюк, В. Мельничайко, М. Вашуленко, С. Караман, В. Тихоша, І. Хом'як, Е. Палихата, О. Горошкіна, О. Глазова), досліджено способи і шляхи формування лінгвістичних та прагмалінгвістичних умінь учнів та студентів (В. Русанівський, М. Плющ, Н. Тоцька, М. Муравицька, О. Пономарів, Л. Мацько, В. Мусієнко, Ф. Бацевич, О. Селіванова, Л. Паламар).

У лінгвістичних і методичних студіях висвітлено окремі аспекти мовної та методичної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (А. Грищенко, Т. Донченко, В. Кононенко, М. Наєнко, Г. Токмань, Г. Онкович, С. Єрмоленко, Н. Шумарова, Г. Шелехова, Н. Остапенко, Н. Голуб, І. Дроздова, С. Цінько, Л. Стасів, Л. Златів), з'ясовано питання змісту, принципів, методів, форм, тобто технології формування фахової комунікативної майстерності майбутніх учителів-словесників (Т. Симоненко) [2, с. 3–4].

Мета цієї статті – обґрунтувати методичні засади проектування інноваційних технологій навчання мовознавчих дисциплін у ВНЗ (на матеріалі курсу «Текстознавство», що читається для студентів-філологів із додатковою спеціальністю «Редагування освітніх видань»).

Актуальність теми зумовлена об'єктивними потребами створення нових технологій навчання української мови в системі вищої школи; необхідністю виховання особистості студента як носія культури мови та поведінки через розвиток якостей усного і писемного продукovanого ним тексту; необхідністю визначити зміст, принципи, форми й методи організації практичного професійно-комунікативного навчання студентів, їх підготовки як учителя-філолога і редактора освітніх видань; науковою необхідністю пошуку нових методологічних орієнтирів та шляхів здобуття інформації; модернізацією процесу набуття відповідних професійно-комунікативних фахових знань, умінь та навичок.

У сучасних ВНЗ здійснюються численні спроби запровадження інноваційних перетворень. Більшість учених-методистів акцентують увагу на тому, що будь-яка інноваційна діяльність окремого викладача (та й загалом усього професорсько-викладацького колективу конкретного ВНЗ України) повинна бути орієнтована не тільки на застосування напрацьованих, а й на створення інноваційних (авторських) технологій навчання, які насправді відзначаються новизною за своїм змістом, структурою, за способами презентації навчального матеріалу та співдіяльності зі студентами.

Спроби реалізації інноваційного підходу простежуються і на рівні змісту (чітко структуровані і систематизовані навчально-методичні комплекси дисципліни), і на рівні методики викладання дисципліни (нестандартні методи і прийоми роботи: моделювання навчальних ситуацій, ігрове проектування, різні способи демонстрації, комплекси інноваційного методичного забезпечення тощо).

Сьогодні як у дидактиці, так і в лінгводидактиці вищої школи існує чимало понять «освітня технологія», «педагогічна технологія» та «технологія навчання» (І. Зязюн, В. Безпалько, О. Савченко, О. Пометун, В. Сластьонін, Л. Столяренко, С. Сисоєва, Р. Піонова, Л. Лук'янова та ін.), які пов'язані між собою. Освітня технологія – найбільш широке поняття.

О. Пехота визначає сутність цього поняття як технологію, що відображає загальну стратегію і тактику розвитку освіти; призначення освітніх технологій – проектування, прогнозування та передбачення результатів, а також визначення освітніх стандартів відповідно до кожного напрямку підготовки студентів» [3]. У межах функціонування освітніх технологій (кредитно-модульної, модульно-рейтингової, дистанційної, диференційованої тощо) і відбувається реалізація будь-яких педагогічних технологій. «Педагогічна технологія, за визначенням Р.Піонової, – це така модель навчально-виховного процесу, під час реалізації якої ставиться конкретна мета: досягти потенційного результату через використання певних видів форм, методів навчання, оперування однотипним змістом; це чітко організована, продумана до деталей модель спільної діяльності викладача та студентів, що включає планування, організацію, аналіз, підведення підсумків цієї діяльності» [4, с. 137].

«Педагогічна технологія» – поняття ширше, ніж «навчальна технологія». У межах педагогічної технології (наприклад, особистісно орієнтованого навчання, розвивального навчання) можуть бути розроблені численні авторські навчальні технології. (До речі, у педагогічній літературі поняття «технологія навчання» і «навчальна технологія» вживаються як тотожні [5, с. 171]). «Технологія навчання, на думку Л.Столяренко, – це спосіб реалізації змісту навчання, який передбачений навчальними програмами і є системою форм, методів і засобів навчання, що забезпечують найбільш ефективне досягнення поставлених цілей» [6, с. 159].

Основними освітніми технологіями, що нині пріоритетні у ВНЗ, є кредитно-модульна технологія, рейтингова технологія оцінювання знань, умінь і навичок студентів, технологія дистанційної освіти, технологія диференційованого навчання. Педагогічні технології – це технологія особистісно орієнтованого навчання, інтерактивного, контекстного, комбінованого навчання, ігрового проектування, проблемного навчання, навчального моделювання. Інноваційними навчальними технологіями є всі технології, розроблені викладачами для формування творчої, компетентної особистості студента [1, с. 184].

Професійний розвиток студентів-філологів відбувається в умовах кредитно-модульної та рейтингової освітніх технологій. На думку Т.Симоненко, ефективними педагогічними технологіями, що забезпечують загалом розвиток фахової компетентності, мовленнєвої грамотності, комунікативної майстерності, культуромовної вправності майбутніх словесників, педагогічна технологія особистісно орієнтованого навчання, контекстного навчання, проєктивна технологія (ігрове, навчальне проектування тощо). Інноваційними технологіями навчання для студентів-філологів є ті, що розробляються та проєктуються практиками і кваліфікуються як авторські [1, с. 184]. Їх проєктування можна здійснювати в межах усіх фундаментальних фахових курсів.

Послідовність проєктування навчальних технологій полягає у виборі:

а) змісту навчання, що передбачено навчальним планом та навчальними програмами конкретного напрямку підготовки студентів;

б) пріоритетних цілей навчання;

в) технології, що орієнтована на сукупність цілей чи одну пріоритетну мету;

г) розробку технології навчання [6, с. 159].

Детальніше зупинимось на питанні проєктування технології навчання «Текстознавства» – однієї з дисциплін мовознавчого циклу. «Текстознавство» дає цілісне уявлення про текст як об'єкт різнопланових досліджень (лінгвістики тексту, психолінгвістики, герменевтики, комунікативної лінгвістики, текстології тощо). Мета курсу – сформулювати у студентів уявлення про текст як об'єкт вивчення різних дисциплін, а також забезпечити належний рівень методичних умінь, необхідних для активної виробничо-професійної діяльності майбутніх філологів-редакторів освітніх видань.

Оскільки процес навчання відбувається в умовах кредитно-модульної системи, то навчальна технологія проєктується за модульним принципом. «Модуль – це логічно завершена система теоретичних знань і практичних умінь із певної дисципліни, адаптованих до індивідуальних особливостей суб'єктів учіння, і визначеним оптимальним часом на організацію їх засвоєння» [5, с. 338].

З огляду на це, у програмі передбачається навчання за двома змістовими модулями:

1) «Текст як об'єкт вивчення різних наукових дисциплін: теорія тексту, механізми сприйняття і

творення»; 2) «Текст як інформаційне ціле. Текст і дискурс». Кожен зі змістових модулів, у свою чергу, ділиться на прогностично-конструювальний, технологічно-інструментальний та діагностично-рефлексивний модулі.

У межах прогностично-конструювального модуля реалізується інформаційний аспект. Роль цього модуля – дати настанову студентам на реалізацію навчальної мети та комплексу навчальних завдань із дисципліни «Текстознавство», сформувати позитивну мотивацію навчання: допомогти студентам зрозуміти сутність тексту, його понять і категорій; ознайомити із типологією текстів та їх компонентів; дослідити текст в аспекті проблеми взаємодії «автор – текст – реципієнт»; ознайомити студентів зі структурно-семантичними характеристиками тексту та його комунікативними властивостями; досліджувати семантичні інтенції тексту як однієї з найширших і найрепрезентативніших одиниць інформації; сформувати у студентів навички теоретично обґрунтованого аналізу текстів та їх компонентів; виробити стійкі навички трансформації тексту (ущільнення до інформаційного мінімуму, складання плану, тез, конспекту, реферату, розгортання тези тощо).

Технологічно-інструментальний модуль – основний, оскільки в його межах відбувається діалог між викладачем і студентами з метою професійного та мовнокомунікативного їх вдосконалення.

Наведемо приклад проектування однієї із тем цього модуля «Текст як об'єкт вивчення лінгвістики». На вивчення цієї теми відводимо 8 годин (2 години на лекцію, 2 – на семінарське заняття, 2 – на лабораторне заняття, 2 – на самостійну роботу).

Лекційне заняття проводимо із застосуванням методу проблемного викладу, оскільки значна кількість інформації про текст, його структуру і основні категорії відома студентам зі шкільного курсу рідної мови. З метою узагальнення, систематизації матеріалу, виведення студентів на вищий рівень сприйняття теорії тексту та у зв'язку із відсутністю базового підручника пропонуємо першокурсникам опорний конспект лекції. Якщо є така технічна можливість, транслюємо опорний конспект через проектор.

Наступний етап – засвоєння базової теорії з лінгвістики тексту на семінарському занятті. Оскільки тема включає чимало проблемних і дискусійних питань (напр., визначення тексту, категорій тексту, мінімальної одиниці тексту і її співвідношення із абзацом тощо), то моделюємо семінарське заняття у формі дискусій у межах заздалегідь визначених проблемних груп. На цьому ж занятті прослуховуємо і рецензуємо самостійну роботу студентів – реферати на тему «Складне синтаксичне ціле і абзац. Функції абзацу в різних текстах».

Мета лабораторного заняття – закріпити практичні вміння і навички структурно-сміслового аналізу тексту за допомогою спеціально розроблених тренувальних вправ, текстових і післятекстових завдань. Пропонуємо таку систему завдань для лабораторного заняття.

1. Підготовчі вправи.

1. Прочитайте уривок тексту. Визначте його тему та основну думку. Скільки складних синтаксичних цілих (ССЦ) міститься у поданому уривку? Подумайте, чому автор об'єднує їх в одному абзаці.

Старезний густий предковичний ліс на Волині. Посеред лісу простора галява з плакучою березою і з великим прастарим дубом. Галява скоро переходить в куп'я та очерети, а в одному місці в ярко-зелену драговину – то береги лісового озера, що утворилося з лісового струмка. Струмок той вибігає з гушавини лісу, впадає в озеро, потім, по другім боці озера, знов витікає і губиться в хащах. Саме озеро – тиховоде, вкрите ряскою та лататтям, але з чистим плесом посередині. Містина вся дика, тасмнича, але не понура, – повна ніжної задумливої поліської краси. Провесна. По узліссі і на галяві перший ряст і цвітуть проліски та сон-трава. Деревя ще безлисті, але вкриті бростю, що от-от має розкритись. На озері туман то лежить пеленою, то хвилює од вітру, то розривається, одкриваючи блідо-блакитну воду (Лєся Укр.).

2. Запишіть речення у дві колонки: зліва – ті, що називають тему висловлювання, справа – ті, що називають тему і відображають основну думку.

1) Прогулянка лісом. – Захоплююча прогулянка. 2) Моя улюблена телепередача. – Телепередача «У світі тварин». 3) Випадок у селі. – На межі добра і зла. 4) Комп'ютеризація навчання. – Ще один крок до майбутнього.

3. До поданих тем доберіть вужчі, які б підходили за змістом.

1) Унікальна професія вчителя. 2) Веселі студентські канікули.

4. Прочитайте уважно подані уривки. Простежте, яким способом пов'язуються між собою речення у межах ССЦ. Накресліть схеми, які відображали б ці зв'язки. Знайдіть слова, які об'єднують текст за змістом і граматично.

А. У цього свята давня й цікава історія. Пов'язана вона з долею американки Анни Джервіс. Дівчинка прикро рано втратила найдорожчу у світі людину – маму. Серед кривдних сирітських буднів вимріяла Анна думку: люди повинні мати єдиний день на рік, коли усі разом вшановуватимуть і матір-неньку, і матір-землю, і Матір Божу. На її клопотання 1914-го року Конгрес США встановив нове державне свято – День матері. Невдовзі його узаконило ще чимало країн. (М.Руденко)

Б. Було після бурі. Сонце хилилося до заходу. Небо було хмарне і тільки на заході ясно-червоняве. Мряками фантастично сповиті гори відбивали від неба гостро темно-голубою краскою... (О.Кобилянська)

II. Робота з текстом.

Прочитайте. Доведіть, що перед вами текст із його визначальними рисами – тематичною цілісністю, зв'язністю, послідовністю й завершеністю викладу. До якого стилю він належить? Визначте тему, основну думку тексту й адресата мовлення.

ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ПИСЬМА У СХІДНИХ СЛОВ'ЯН

Дослідники вважають, що слов'яни, давні наші предки, мали примітивне письмо ще в першій половині I тисячоліття. Пізніше вони стихійно користувалися грецькими буквами. Не випадково до нас дійшли у пізніших списках (другої половини XI ст.) тексти договорів русичів з греками за 912, 945, 971 роки. Свідчення про наявність писемності у східних слов'ян ще на початку X ст. знаходимо в арабських мандрівників та істориків. Проте, на жаль, тогочасні писемні пам'ятки до нас не дійшли.

Найдавніші писані пам'ятки часів Київської Русі сягають середини XI ст. (наприклад, Остромирове євангеліє). Написані вони старослов'янською мовою. Що ж це за мова?

У середині IX ст. німецькі феодали і католицькі місіонери намагалися приборати до своїх рук владу в Моравії – слов'янському князівстві, поширюючи християнство латинською мовою. Щоб протистояти німецькій експансії, моравський князь Ростислав у 862 році звернувся до візантійського імператора з проханням прислати освічених людей, які навчили б моравів правити в церкві зрозумілою для них мовою. Той запропонував поїхати до Моравії братам Кирилу і Мефодію, які добре знали слов'янську і грецьку мови. Посланці склали слов'янські азбуки, переклали на рідний їм солунський діалект церковні книги і в 863 році вирушили до Моравії. Там вони проповідували християнство, користуючись близькоспорідненою до моравської мовою.

Азбук було дві: глаголиця і кирилиця. Глаголицю укладено на основі грецького курсивного письма, яке близьке до скоропису, а кирилиця (названа так учнями Кирила на честь свого учителя) – на основі грецького уставного письма. Ряд букв глаголиці і кирилиці запозичено з інших алфавітів.

Глаголиця була обмежена у вжитку, про що свідчать писемні пам'ятки, а кирилицею користувалися широко. Вона й стала азбукою для східних і деяких південних слов'янських народів.

Після смерті Кирила і Мефодія користуватися слов'янською писемною мовою в Моравії було заборонено, а учнів Кирила і Мефодія вигнали до Болгарії. Болгарія прийняла християнство у 865 році, наприкінці IX– у X ст. вона стала центром слов'янської писемності. Саме з Болгарії було запрошено в кінці X ст. до Київської Русі перших служителів церкви і завезено церковні книги, написані мовою, якою перекладали Кирило і Мефодій. У науковому обігу цю мову називають старослов'янською.

Після занепаду Київської Русі старослов'янським алфавітом користувались всі східні слов'яни, хоча кількість і форма букв змінювалися. Так, спершу вживали уставне письмо, що характеризувалося чітким, каліграфічним накресленням літер, кожна з яких писалася окремо, ставилася перпендикулярно до рядка, мала геометричний вигляд.

З середини XIV ст. геометричний вигляд літер поступово спрощувався, писалися вони з нахилом, допускалися скорочення слів. Такий тип письма називається напівуставним. Пізніше з'явився скоропис – букви заокруглені, писалися зв'язно, окремі з них виносились над рядком.

У 1708 р. Петро I провів реформу кирилівського напівустава. Стара кирилиця залишалася для друкування церковних книг, для інших потреб (державних, наукових, світської літератури) впроваджено гражданський шрифт. Було вилучено ряд літер кирилиці, написання літер спрощено. З деякими незначними змінами цей алфавіт використовується в сучасному українському, російському і білоруському письмі. (З підр.)

Післятекстові завдання

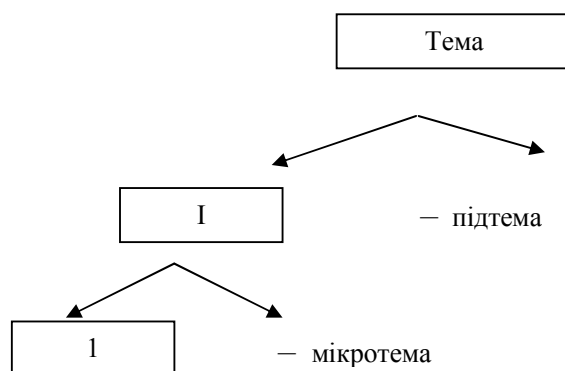
А. Здійсніть структурно-семантичний аналіз поданого тексту, дотримуючись рекомендацій, поданих нижче.

1. Поділіть текст на мінімальні частини змісту – мікротеми, тобто уривки, що містять закінчену думку. Перед кожною мікротемою напишіть арабською цифрою номер, який відповідає порядку її появи в тексті. (Для полегшення роботи формулюйте питання до кожного абзацу. Кількість запитань відповідатиме кількості мікротем).

2. Згрупуйте мікротеми в більші смислові утворення – підтеми. Сформулюйте їх своїми словами, позначте римськими цифрами і запишіть.

3. Встановіть смислову ієрархію в межах підтем і мікротем, тобто розмістіть смислові одиниці кожного рівня в порядку підвищення їх семантичної ваги в конкретному тексті.

4. Подайте структуру поданого тексту у вигляді рівневої схеми типу:

Б. Користуючись рівневою схемою, напишіть складний план аналізованого тексту.
 В. Визначте спосіб поєднання речень у тексті. Зобразіть схематично зв'язки між фразами у 1-му і 3-му абзацах.

Г. Користуючись класифікацією, поданою вище, проаналізуйте мовні засоби міжфразового зв'язку в тексті.

1. Визначте, які слова повторюються в тексті. Чи мотивовані тут лексичні повтори? Доведіть.

2. Випишіть усі контекстні синоніми з тексту, доповніть їх своїми варіантами.

3. Виберіть групу тематично близьких слів, які становлять змістовний кістяк тексту. Якими частинами мови найчастіше виступають ці слова?

4. Випишіть усі дієслова з 2, 3 і 4 абзаців, визначте їх час, вид, особу. Що ви можете сказати про співвіднесеність форм дієслів у межах складного синтаксичного цілого? Як чергуються ці форми у межах усього тексту? Від чого це залежить?

5. Чи є в тексті слова з часовим, просторовим значенням та вставні слова? Яка їх роль в організації тексту?

6. Знайдіть у тексті питальне речення. Яке його місце у структурі тексту?

7. Чи є в тексті неповні речення? Вмотивуйте їх необхідність.

8. Випишіть у зошити 1-ий абзац. Поділіть кожну фразу на дві частини: «дане» (вже відоме) й «нове» (нова інформація). Усно спробуйте поміняти їх місцями. Як зміниться текст? Зробіть висновок про значення інформації в тексті.

9. Знайдіть сполучники, що поєднують між собою речення. Що є спільного і відмінного між ними і сполучниками в межах складного речення?

III. Післятекстові вправи.

1. Доповніть ряди в дужках кількома засобами зв'язку, які б виражали такі відношення між частинами тексту:

- тотожність (він...);
- близькість діяча, місця або часу дії (там, тоді...);
- приєднання і поєднання частин інформації (крім того...);
- причинно-наслідкові й умовно-наслідкові відношення між частинами тексту (проте...);
- зіставлення і протиставлення частин інформації (і, але...);
- узагальнення, висновок, підсумок інформації (отже...);
- порядок викладу інформації (по-перше...);
- пояснення, уточнення, виділення окремого (наприклад...);
- початок, одночасність, повторюваність, завершення дії (спочатку...);
- зв'язок з попередньою і наступною інформацією (як зазначалось...);
- уведення узагальнювальної інформації (наведемо такі приклади...).

2. З художньої літератури, періодики чи підручників випишіть уривки текстів із паралельним і послідовним зв'язком. Визначте у кожній фразі «дане» і «нове». Порівняйте структуру текстів.

3. Подані опорні слова і словосполучення з'єднайте у суцільний текст за допомогою різноманітних засобів міжфразного зв'язку.

Синоніми, слова, лексичне значення, звуковий склад, об'єднані, відтінок у значенні, група, синонімічне гніздо, стрижневе слово, стилістично нейтральне, словник, подається, функціонування, стилі, мови, відрізнятися, емоційне забарвлення, стилістичний відтінок, входить, частини мови, лексичні синоніми, абсолютні, відносні, синтаксичні, контекстуальні, фразеологічні, багатство мови, культура мови.

Основне призначення діагностично-рефлексивного модуля – навчити студентів рефлексії, тобто відтворенню засвоєного матеріалу, проконтролювати й оцінити рівень сформованості фахових умінь та навичок студентів. У межах цього модуля студенти виконують тестові і контрольні роботи, звітують про виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (проектів), робота над якими тривала упродовж двох семестрів.

Отже, проектування інноваційних навчальних технологій у вищій школі – це один із важливих напрямків роботи викладачів на шляху до формування професійної компетенції студентів-філологів. Реалізація інноваційних технологій навчання мовознавчих дисциплін готуватиме студентів до креативної педагогічної діяльності з фаху, зокрема авторського проектування та планування власних навчальних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Симоненко Т. В. Реалізація інноваційних технологій навчання у процесі формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів-філологів / Т. В. Симоненко // Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 169. – С. 181–186.
2. Симоненко Т. В. Формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. докт. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» / Т. В. Симоненко. – К., 2007. – 27 с.
3. Освітні технології: навч. - метод. пос. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А. С. К. – 2003. – 255 с.
4. Пионова Р. С. Педагогика высшей школы : учеб. пос. / Р. С. Пионова. – Мн.: Университетское. – 2002. – 256 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. пос. / М. М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.
6. Педагогика и психология высшей школы : учеб. пос. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 544 с.